

EDINOST

Posamezna številka za Trst in okolice 27 vrn., zunaj 20 vrn. Oglasi trgovcev in obrtnikov po 10 vrn.; osmrtnice, zahvale poslanice, vabila oglašajo naročniki z dodatkom 50 vrn.; oglašajo v letu do 5 vrn. 20 K, vsaka nadaljna vrsta 3 K. Mali oglašajo po 8 vrn. beseda, amina pa 60 vrn. Oglašje sprejema inštrument oddelka Edinosti. Naročnina in reklamacije so pošiljane izključno upravi „Edinosti“. Uprava in inš. r. ni oddelek se niha v ulici sv. Frančiška As. 20. — Poštnepran. račun 3.1.332

Mariborska pogajanja.

MARIOR. 11. febr. ob pol 8. uri zvečer. Deželni glavar dr. pl. Kaan, ki je sinoči med pogajanjimi omedlel, se je čil in zdrav ponoči v najhujšem mrazu odpravil z avtomobilom v Gradec. Danes dopoldne je pripeljal v Maribor več novih graških zastopnikov. Med temi so: Resel, Rintelen, Pongratz in dva vojaška zastopnika. Dr. pl. Kaan hoče a temi svojimi tovariši danes ovreči vse, kar se je včeraj sklenilo, stavi nešteto izpremenljivih predlogov, tako da so od druge ure popoldne, ko so se posvetovanja pričela, do pol 8. ure zvečer prišli šele do zopetnega reševanja demarkacijskih črt. Od slovenske strani se danes udeležuje teh posvetovanj tudi profesor dr. Hohnjec. Glavna in preporna točka vprašanja določitve demarkacijske črte bo danes skoro gotovo odsek od Lučan do koroške meje. Nemci z vsa silo pritiskajo, da bi se pri Lučanih naša demarkacijska črta zasukala naglo v južnozahodni smeri proti Dravi. Dr. pl. Kaan hoče na vsak način, da bi visoki Radl in Remšnik bila v nevtralnem pasu in da bi tako bila naša demarkacijska črta poljsnje na tik v dravsko dolino pri Marenbergu, izključeno pa je, da bi naši v tem oziru odnehali. Očividno je, da dela o takaj štajerski Nemci po načrtu, ki so ga napravili skupno s koroškimi Nemci.

Pogajanja prekinita.

MARIBOR. 11. febr. ob pol zvečer. Pogajanja so se ob 8. uri prekinila in se bodo nadaljevala jutri zjutraj ob 8.

Mariborski Nemci proti dr. pl. Kaanu.

MARIBOR. 11. febr. Nemci so sinoči pričakovali dr. pl. Kaana in njegove tovariše v neki gostilni z veliko neestrpnostjo. Dr. Mravljag in dr. Orosel sta očitala dr. pl. Kaanu, da je prodal Maribor Jugoslovanom. Imenovala sta ga nemško-štajerskega Elialta.

Nemško poročilo o pogajanjih.

GRADEC. 11. febr. Dunaški kor. urad poroča: Deželni predsednik izjavlja: V nedeljo je potovala francoska komisija v spremstvu deželnega glavarja dr. v. Kaana v cmureškem in radganskem okraju. To potovanje je trajalo do pozne noči. Ker ni bilo mogoče še tisti večer nadaljevati poti v Gradec, so vsi člani komisije odšli v Maribor, kjer so se vršile vse včerajšnje dan do poznih nočnih ur temeljite razprave z jugoslovanskimi funkcionarji. Tem razpravam je prisostvovala tudi ameriška komisija, da se informira o vprašanjih, ki se tičejo dobave prehranjevalnih sredstev za Nemško Avstrijo in transportnih možnosti po južni železnici na jugoslovanskem ozemlju. Glede označbe demarkacijske črte v spornem radganskem in cmureškem ozemlju in glede prenehanja bojevanja, so se v nekaterih točkah zedinili; v drugih spornih vprašanjih je pa še mnogo težko. Pogajanja se nes v torek nadaljujejo. Deželni glavar dr. v. Kaan, ki se je nocoj vrnil v Gradec, je prišel danes dopoldne v spremstvu obeh podpredsednikov v deželnem glavarstvu, prof. dr. Rintelena in Pongratza, ter vojaškega poverjenika, člana naročnega sveta Resla in šefa generalnega štaba polkovnika Lunzerja, zopet v Maribor, kjer se tudi nahaja francoska komisija. Člani ameriške komisije so se včeraj vrnili zopet na Dunaj.

Svečeniški zahtevi.

ZAGREB. 16. veljače. U ponedeljak sasede se 25 svečenika od 58 pozvanih u jednoj sobi zagrebačke gostionice »Kod Janjeta«, da se porazgovore o nekim svojim nepravilnostim. Unatoč dosta liberalnoj boji pozvanih, bilo ih je i nekoliko, koji bona fide prisustvovali sastanku, te mu ni danas ne shvataju domašaja. Posle debate, iz koje nije zgodno publicirati detalje, složiše se u nizu rezolucija, te ih odlučiše u 2000 primeraka tiskane razslati rimokatoličkom svećenstvu države SHS, da o njima pismeno glasuje, a onda će pokretati sazvat i sastanak i prisilni energično, da se njihovi zahtevi provedu. Ti svečeniški traže u glavnom ovo: 1. Uvedenje fakultativnoga celibata; 2. skraćanje, dotično reforma brevijara; 3. uvedenie svetskog odelja; 4. moderniziranje semenista; za klerike više slobode; 5. svečenička veća (ne pod ovim imenom!); 6. uređenje socijalno-ekonomskih prilika nižega klera; 7. ukidanje lukna i bira; 8. reformu biskupskih vizitacija; 9. uređenje prilika u višem kleru; 10. uređenje ingerencije višega klera na niži; te nekoliko točaka manjeg interesa.

Poslanik Marinković o položaju.

BELGRAD. 16. febr. »Pravda« prinaša pogovor s poslanikom SHS v Bukareštu, Pavlom Marinkovićem, ki se je na poti iz Pariza v Bukarešt ustavil v Belgradu, da se predstavi ministrskemu predsedniku. G. Marinković je med drugim izjavil: Naš položaj je nasproti našim protinikom primeroma jako dober. Naš narod stopa pred svetovno konferenco z zavestjo svoje hrabrosti, požrtvornosti, zvestobe in lojalnosti, svojega demokratičnega duha in težnje za najvišimi ideali, ne da bi se mu bilo bati tekmece. Delegatoma Srbov, Hrvatov in Slovencev se ni treba več boriti z nobenim narodom in nobeno državo, ampak samo še proti dvem grdim spominom odvrtno prešli: proti dvema tajnima dogovoroma. Kdor pravi »tajno«, označuje s tem nekaj, kar se ne more odkrito povedati, to je nekaj, kar se prikriva, nekaj, kar je vsekakor sramotno. Mi zastopamo načelo narodne samoodločbe, a naši protivniki načelo tajnih pogodb, imperijalističnega zavolevanja in sramotnega trgovanja z narodi. Ne more biti dvoma, katera stranka bo na konferenci pravdo dobila. Veliki zapadni narodi so jako dobro vedeli, da imajo njihove države neke ostanke iz umrle prošlosti, nekake tajne pogodbe, pa so vendar proglasili vzvišeno načelo samoodločbe narodov, ki vse te dogovore uničuje. Ako bi bili hoteli te državne pogodbe siloma ohraniti v veljavi, ne bi bili narodi proglasili teh načel pravice in svobode: z njimi so na mah izbrisali vse proizvode bolejšega imperijalističnega duha. Naša pravda radi meja se more torej smatrati kot dobljena. — O odškodnini Srbiji je g. Marinković izjavil: Ustanovile so se strokovne komisije za določanje višine škoda in Srbiji je dana vsa možnost, da svojo škodo naznani in zastopa. Ni dvoma, da nam morajo Nemci,

avstrijska Vojvodina, Madžarska in Bolgarska plačati škodo, ki so nam jo docela krivično prizadele. Pa bodo še potem ostale večne naše dolžnice!

MIROVNA KONFERENCA.

Libanonsko in rusko vprašanje.

PARIZ. 16. febr. (Uradno.) Zastopniki zavezniških in pridruženih držav so imeli včeraj sejo, ki je trajala od 3 do 6 zvečer. Zastopniki so zastopnike libanonskega upravnega sveta. Odbor se je nato zopet bavil z ruskim vprašanjem. Prihodnja seja bo v ponedeljek ob 4 pop.

PARIZ. 16. febr. Po zaslišanju libanonskih odposlancev se je odbor desetorice — Ameriko sta zastopala Lansing in House — bavil s sestankom na Princčevskem otoku. Kakor je znano sovjetska vlada ni izpolnila predpogoja za udeležbo, namreč da bi se vzdržala vsakega nadaljnega čina sovražnosti, ostale vlade pa so odklonile udeležbo. Razprava se bo nadaljevala v ponedeljek.

Povračilo vojne škode.

PARIZ. 16. febr. Včeraj sta imela sejo prvi in drugi pododsek komisije za povračilo vojne škode. Prvi je izvolil za predsednika Angleža lorda Summerja in se je bavila s proučevanjem raznih vrst škode, katero mora povrniti sovražnik. Drugi je izvolil za predsednika Angleža lorda Cumfrya in se je bavil z vprašanjem sredstev, s katerimi bodo sovražniki mogli povrniti storjeno škodo.

Wilson odpotoval v Ameriko.

BREST. 16. febr. Predsednik Wilson je prispeel semkaj včeraj ob 10'40. Pozdravili so ga zastopniki oblasti. Ob 10'45 se je vkrcal na oklopnico »George Washington«, ki je ob 11'15 zapustila pristanišče.

Orlando v Rimu. — Ministrski svet.

RIM. 16. febr. Danes ob 11 dopoldne se je vrnil ministrski predsednik Orlando iz Pariza v Rim. Za jutri ob 9 dopoldne je sklican ministrski svet.

Sedemnajstletnik ki naj bi služila v svarilo in pouk.

»Laboratore« se spominja v svoji včerajšnji številki tistih burnih, viharjih in krvavih dogodkov, ki so hrumeli po tržaskih ulicah in pretresali srca vsega prebivalstva v dneh meseca februarja leta 1902. Naj izpregovorimo tudi mi par besed o tej obletnici.

Izbruhnil je bil štrajk kurjačev, ki je bil tem silnejši, ker je imel — in do tedaj je bilo to nekaj nenavadnega — simpatije velike večine prebivalstva na svoji strani. Tem bolj seveda simpatije vsega delavskega sloja — toliko delavcev z roko, kolikor delavcev z umom. Nikako čudo torej, da so mase hotele dati izraza svojemu sočustvovanju na manifestanten in — izdaten način: s splošno stavko.

Ali zgodilo se je, kakor se često dogaja ob takih razburljivih dogodkih: kje in kako začenjajo — to veš; kje in kakov jim bo poznejši potek in konec — tega ne veš nikoli. Tedaj se nam je zagotavljal od socialnodemokratske strani, da je tedanj njihov vodja in zasnovatelj generalnega štrajka, pokojni Učekar, hotel le imponirati a mirno manifestacijo javnosti stavkujočim kurjačem v prilog. Prišlo je drugače, zelo drugače po večnem zakonu psihologije mas. V taki vihri, kjer sodelujejo tisoči, nebuje volja posamičnika, je volja poedine osebe obnemogla — in bila to tudi avtoriteta — in odločilna postala nepreračunljiva in nebrzdljiva volja — mase! In tako je prišlo tudi v onih dneh meseca februarja leta 1902. Odrježe ni moglo ohraniti deroče reke v nje siru — valovi razburjenja so preplavili mesto. Prišlo je obsešno stanje, proglašena je bila nagla sobda. Vojška bodala so se pojavila na ulicah. Prišlo je do krvavih spopadov in po ulicah so pobirali ranjence in — mrtve. Med temi je bilo tudi nedolžnih otročičev in takih odraslih, ki niso imeli nikakih namenov za aktivno sodelovanje, ampak so hoteli le gledati. Postal so žrtev svoje radovednosti. Splošni vihar je pritegnil tudi nje v svoj vrtnec proti njihovi volji.

Dne 14. februarja je bil pogreb — žrtev, 13 baj, kolikor jih je namreč tedaj priznalo uradno obveščanje. Med ljudmi pa se je trdovratno vzdrževalo uverjenje, da jih je bilo — več. In to je bilo verjetno. Saj vemo, kako se uradno poročanje o nesrečah navadno trudi, da bi potajilo najhujše in ublažilo vtis na javnost. Pa tudi da jih je bilo samo 13, je bilo strašno. Saj je bila to človeška kri! 13 človeških življenj je padlo po krivdi zločinske zakrknjenosti mogotcev.

Strašen memento vsem tistim, ki hočejo reševati socialno vprašanje po svoje, ki se nočejo ukloniti klicu po socialni pravičnosti, po pravičnem razmerju med kapitalom in delom. »Laboratore« govori o žrtvah in mučenikih »per l'idea nostra« — za »našo idejo«. Priznava bodi, da je bila ona kr prelita za čelo socialne demokracije. Vendar pa ne samo za nje idejo! Danes vsaj ta trditvev ne odgovarja resnici. Tisto naziranje so dogodki zadnjih let prehiteli, so je razveljavili. Izvršila se je velika evolucija v mišljenju in razumevanju potreb sodobnosti. Med idejami in principi, po katerih naj mirovna konferenca ustvari novi red v Evropi, je poleg velike nacionalne ideje, pravice do samoodločbe, tudi — socialna pravičnost. Danes priznava vsačdo, ki je razumne glave in pravega srca, da brez socialne pravičnosti ne more priti do resničnega in trajnega miru v človeštvu. Zato so danes vsi ljudje blage volje za socialno pravičnost, vedo, da je v socialni krivičnosti vzrok delavskim gibanjem in lutim bojem, ki bodo trajali dalje, dokler ne neha ta zločin, zastupljajoč človeško družbo.

»Laboratore« podaja v živih barvah vnanjo sliko pretresljivega dogodka — pogreba žrtev. In dodaja: »Delavski Trst je hotel povedati tistim, ki ga nočejo slušati, da ne pozabljajo, da je zvest svojim načelom, da je odločen za nadaljevanje na poti do zmage in doprinasanje vsake žrtve, vsake boli.... Delavski Trst je hotel s svojo velikansko manifestacijo dati jasen in zgovoren odgovor vsem njegovim zasramovalcem, vsem obkrovalcem. Bil je to plebiscit boli, plebiscit mrti, plebiscit zmage.«

Lepe, doneče besede, ki gotovo najdejo živ odmev v vseh, ki trpe na posledicah socialne krivičnosti. Ali, mi smo že rekli tu gori, da je danes vse človeštvo, kolikor je blagih src, za socialno pravičnost: da bo imel vsak delavec svoj pošten delež na doneskilj delu in da tudi, moralnem pogledu dobi v človeški družbi mesto, ki ga vreden in do kakršnega ima vso pravico. Zato menim, da je danes, ob spominu na žalostne dogodke v februarju leta 1902, umesten poziv, da se vsi, ki so za idejo socialne pravičnosti, združijo za veliko borbo za pravičnejšo socialnega vprašanja! Na to veliko potrebo opozarja spomin na krvave žrtve velike stavke v Trstu februarju leta 1902.

Iz jugoslovanskega sveta.

Kraljević Aleksandar Pariški lis »L'homme libre« piše: »Mladi princ, koj je velik princ, jer pravi princ svoga naroda i prvi građanin svoje države, je medju nama. Aleksandar regent Srbije, danas regent svih jugoslovanskih krajeva, precizna je i verna inkarnacija srpskog heroizma. On predstavlja istočobno najprokušaniju od svih potlačenih država, koje su nikle iz pobede (zmage) entente. Time postaje pred našim očima vidljiva slika uskrnuća naroda, za koje su toliki naši vredni junaci dali svoju krv.«

Zabrana izvoza iz države SHS. Ministarski svet donio je odluku, kojom se zabranjuje izvoz sa teritorija SHS, žive stoke (živine), kao i svoju vrsta ljudske i stočne hrane. Od slučaja do slučaja može se odobriti izvoz u savezniške zemlje.

Cesi traže (zahtevajo) komadič obale! U češkim »Narodnim Listima« donosi na uvodnom mestu Alois Šašek članak pod naslovom »Koridor Bratislav (Požun) — Trst — Duvay — Adria« u kojem se veli, da se misao spoja Dunava s Jadranskim morem, Požuna s Trstom (eventualno s Rekom) nadaže sama po sebi. — Predsednik Masaryk već je nekoliko puta naglasio potrebu toga spoja, a i češki delegati u Parizu nastoje oko toga. List se poziva na studiju Francuza Arthura Chevrina: De Prague a l'Adriatique, te veli, da se Cesi mogu spojiti sa Jadranskim morem preko jugoslovanske države i to preko linije Požun — Zagreb. Taj spoj išao bi preko koridora, koj bi bio oko 200 kilometara dug i 80 kilometara širok. Češkoslovačka republika imala bi na Jadrani komadič svoje vlastite obale, pa bi mogla na svojim vlastitim vagonima dopremati svu prekomorsku robu u svoj najveći slovački grad, a da ne bi ta roba trebala prolaziti tudjim područjem. Uspostavio bi se brzi spoj Prag — Požun — Zagreb — Reka. Taj bi put bio brži i jeftiniji (cenejši), nego li n. pr. Galac — Požun ili Trst — Požun.

Domače verti.

Usebna vest. Včera je dospel v Trst bivši vrhovni poveljnik srbskega orožništva, g. polkovnik Janko Vukosović-Stibil, naš primorski slovenski rojak, ki je prišel iz Belgrada v Ljubljano, kakor smo že poročali, v posebnem poslanstvu. Gospod polkovnik, ki je vse od začetka balkanske vojne pa do sedaj dejanski sodeloval v vojni vihri in se tudi soudeležil onega groznega umika srbske armade preko albanskega gorovja, je bil pozneje na Francoskem, kjer se mu še sedaj mudi rodbina v Parizu, dočim pa se je on sam potem udeleževal osvobodilnih bojev zmagovite srbske armade do končne popolne zmage. Gospod polkovnik je čil in zdrav, mladeniški živahen ter se kar najbolje spominja vseh svojih nekdanih znanecv. Prišel je, da poseti svoje domače in svoj domaći kraj Vrtovin. Pozdravljamo gospoda polkovnika kot svojega rojaka ter ljubega starega našega znanca in prijatelja kar najiskreneje!

Sklepi mestne delegacije. Gubernijska oblast se naprosi, da bi se zopet dala na razpolago aprovizacijski komisiji zmrznjena govedina. Za člana zdravstvenega sveta za Julijsko Benečijo se imenujeta D'Osimo in Commisso. Gubernijski oblasti se predložijo seznam terjatev občine nasproti bivši vladni glede bolniške oskrbe. Na mestni realki na Acquedotto se odpreta dva italijanska tečaja po tri ure na teden za učence, ki so prišli z neitalijanskimi šol. Komisiji, ki obišče ujetniške tabore v Italiji, da poskrbi za vrnitev Tržačanov, katerih je okoli 1500, v domovino, se da na razpolago 10.000 lir za podpore ujetnikom-Tržačanom. Z zahvalo se vzame na znanje da se je vojaška oblast na Opčinah ponudila, da bo dala potrebna živila za šolsko rekreacijo na Opčinah za nadaljnjih 135 ubožnih openskih otrok.

»Italijanski železničarji in politični štrajk«. Pod tem naslovom prinaša furiозна »Nazione« dopis »domačega italijanskega železničarja«, ki se upira trditvi »Laboratore«, da štrajk železničarjev ni političen in da so tudi železničarji italijanske narodnosti zapustili delo. Dopisnik »Nazione« pravi, da je ta trditve lažniva in obrekovalna. Železničarji Italijanske narodnosti da se niso pridružili štrajku ravno zato, ker ni gospodarski. Dopisnik v »Nazione« pritrja trditvi tega lista, da je stavka slovenskih železničarjev! In s tem piše — laž, ki jo dokazuje dejstvo, da je v tistem malem številu železničarjev, ki so niso pridružili stavki, tudi Slovanov, in mi bi lahko poslužili z imeni, ako ne bi bili vezani po sedanjih razmerah. Ali nekaj drugega se bi hoteli ugotoviti. »Nazione« slepomisi, da jej piše »domač Italijanski železničar«. Sedaj pa čuite, kako zveni podpis: Giuseppe Gruden!! V italijanstvo tega moža ne verujemo nič bolj in nič manje, nego v lojalnost in resnicoljubnost — lista »Nazione«. Ta »narod« res ne dela časti Italijanskemu narodu! Ta narod bi res mogel vzkliti in z vso pravico: Bog me varuj pred izvestnimi molitni tržaskimi branitelji!

O gibanju železničarjev prinaša »Laboratore« daljši članek iz peresa Enzo Fantoziija, člana sindikata italijanskih železničarjev. Sporoča tržaskim železničarjem in delavcem, da se Italijanski železničarji v vsem srcem zanimajo za gibanje v Trstu ter zagotavljajo njihovo solidarnost. O tej solidarnosti hočejo dati stvarne dokaze. Zahiteve tržaskih železničarjev so zgolj gospodarske naravi. Fantozi Enzo pravi dobesedno: »Nasa organiza-

